

Якушевський Олексій Вікторович
Килимник Андрій В'ячеславович
Ткаченко Анатолій Володимирович
Титаренко Олександр Іванович

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БРИГАДИ ТАКТИЧНОЇ АВІАЦІЇ (ВИНИЩУВАЛЬНОЇ) ПРИ ВІДБИТТІ УДАРІВ ЗАСОБІВ ПОВІТРЯНОГО НАПАДУ ПРОТИВНИКА В ОБОРОННІЙ ОПЕРАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОГО УГРУПОВАННЯ ВІЙСЬК (СИЛ)

У статті наводяться рекомендації щодо підвищення ефективності бойових дій винищувальної авіації. Автор досліджує суть і зміст впливу факторів при виконанні бойових дій бригадою тактичної авіації (винищувальної) та напрямки їх подолання.

Ключові слова: *бригада тактичної авіації, винищувач, ефективність, бойові дії.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Виходячи з досвіду застосування тактичної авіації у бойових діях існують різноманітні фактори, які впливають на ефективність бойового застосування в ході ведення бойових дій бригадою тактичної авіації (винищувальної). Проведений аналіз факторів впливу показує, що необхідно розширювати можливості та удосконалювати прийоми та способи ведення бойових дій при відбитті ударів засобів повітряного нападу противника в оборонній операції оперативного-тактичного угруповання.

Метою статті є підвищення ефективності бойових дій бригади тактичної авіації (винищувальної) при відбитті ударів засобів повітряного нападу противника.

Виклад основного матеріалу. На процес реалізації бойової потужності і його результат впливають різні фактори. Одні з них сприяють досягненню високої ефективності, за рахунок впливу інших факторів (наприклад, протидія противника) ефективність бойових дій може бути знижена.

Глибоке розуміння характеру впливу факторів дозволяє визначити комплекс заходів, що забезпечують ефективну реалізацію бойової потужності і досягнення мети бойових дій.

Бригада тактичної авіації (винищувальна) володіє значною бойовою міццю. Її вогневий потенціал обчислюється кількома сотнями керованих ракет класу “повітря-повітря” різної дальності дії. Ефективна реалізація бойової потужності бригади тактичної авіації (винищувальної) в ході бойових дій можлива за умови підвищення впливу негативних факторів на всіх етапах бойового польоту підрозділу.

З початком бойових дій основні зусилля в пошуку шляхів підвищення ефективності бойових дій повинні зосереджуватися на збільшенні результату бойових дій при економній витраті бойової потужності. Такими шляхами можуть бути:

виховання у особового складу ідейної стійкості, підвищення його організованості і дисципліни, професійної майстерності;

оптимальний розподіл сил авіаційної бригади по завданням і способам бойових дій;

чітке управління частинами, підвищення якості управління в ході підготовки і ведення бойових дій за рахунок варіантного планування виконання бойових завдань, раціонального розміщення пунктів управління і їх чіткої взаємодії, вмілого використання АСУ та наявність літаків дальнього радіолокаційного виявлення і управління (ДРВіУ) типу AWACS;

відпрацювання тактики підрозділів винищувачів і організації їх взаємодії в бою при масованому застосуванні сил;

зниження наряду сил забезпечують групи за рахунок раціонального побудови бойових порядків і вибору оптимальних варіантів бойової зарядки;

чітку взаємодію із з'єднаннями і частинами інших родів авіації;

введення в бій винищувачів на максимально віддалених від аеродромів рубежах у передню напівсферу (ПНС) і пуском ракет з максимально дозволених дальностей, що підвищує надійність прикриття військ (відбиття атак), збереження нашого наземного угруповання військ ППО;

підвищення інтенсивності бойових дій, що досягається насамперед скороченням термінів підготовки підрозділів до повторного вильоту, всебічним логістичним забезпеченням бойових вильотів, надійним захистом від зброї масового ураження, скороченням термінів відновлення бойової здатності частин.

Досягнення заданого результату бойових дій при виконанні конкретної бойової задачі мінімальним складом сил при мінімальних втратах є основним показником ефективності бойових дій.

Вибір оптимального наряду сил N_b винищувачів, при знищенні противника (зв'язування) у повітряних боях, орієнтовно може бути визначений на основі врахування коефіцієнтів бойових потенціалів і складу протиборчого авіаційного угруповання противника:

$$N_b = \sum_{i=1}^n K \cdot N_{пр i} \cdot \sqrt{\frac{K_{пр i}}{K_{в i}}} \quad (1)$$

де n – кількість “вогнищ” повітряного бою;

K – коефіцієнт загальної кількісно-якісної переваги (для зв'язування боєм $K=1$);

$N_{пр i}$ – кількість винищувачів противника i -го типу;

$K_{в i}, K_{пр i}$ – коефіцієнти бойових потенціалів наших винищувачів і противника.

Для визначення шляхів підвищення ефективності бойових дій бригади тактичної авіації (винищувальної) необхідно володіти методом підходу до вирішення цієї проблеми. Для цього необхідно визначити мету, оцінити справжній стан (положення) сторін, тобто свої можливості і можливості противника, а також фактори, що впливають на ефективність бойових дій на кожному етапі виконання бойового завдання.

Мета пошуку шляхів підвищення ефективності полягає у визначенні заходів (способів, прийомів), що дозволяють досягти максимального результату бойових дій при виділеній бойовій потужності, а при заданому результаті дій – максимального зниження потрібної бойової потужності.

Співвідношення $E = K_{б.в.} \cdot P_b$, яке визначає, що ефективність одного бойового вильоту дорівнює, добутку коефіцієнта бойових дій на результативність бойових дій. Так само зазначимо, що бойові дії не є сумою бойових вильотів, а загальний результат – не просто сума результатів повітряних боїв і авіаційних ударів, тому для декількох бойових, вильотів значення E визначається з виразу:

$$E = \frac{\sum_{i=1}^{n_b} P_i}{\sum_{i=1}^{n_b} БМ_{д i}} \quad (2)$$

Число бойових вильотів n_b визначається досягнутою інтенсивністю бойових дій.

Два наведені співвідношення показують, що для досягнення поставленої мети необхідно: підвищити значення коефіцієнта бойових дій та інтенсивність бойових дій; збільшити результативність бойових дій оптимально розподілити бойову міць по заданих об'єктах.

У відповідях на питання: що сприяє підвищенню коефіцієнта бойових дій, результативності впливу та інтенсивності бойових дій, а також оптимальному розподілу бойової потужності по заданих об'єктах, і міститься шлях підвищення ефективності бойових дій.

Коефіцієнт бойового впливу визначається співвідношенням

$$K_{б.в.} = \frac{БМ_в}{БМ_д} \quad (3)$$

З цього виразу випливає, що основними шляхами підвищення коефіцієнта бойового впливу при заданому значенні бойової потужності є: максимально можливе наближення бойової потужності впливу до всієї бойової потужності, що реалізується в бойовому вильоті, тобто скорочення кількості бойових одиниць на які забезпечують дії; максимально можливе скорочення часу впливу на заданий об'єкт, загальної тривалості бойового вильоту і простору бойового впливу; максимально можливе збереження бойової потужності впливу в польоті до заданого об'єкту і назад; точний вихід на задані об'єкти дій і зниження дії несприятливих умов.

Шляхами підвищення результативності бойового впливу є: вибір найвигіднішого часу дії по заданому об'єкту; вибір найвигідніших засобів ураження у відповідності з метою дій, властивості заданого об'єкта та умовами бойових дій; максимально можливе використання бойових потенціалів; підвищення точності впливу; найбільш повне використання уражаючої дії обраних засобів ураження; вибір оптимальних умов впливу на заданий об'єкт; підвищення рівня морально-психологічної, льотної, спеціальної та тактичної підготовки особового складу.

Таким чином, результативність впливу підвищується нанесенням удару максимально можливої сили в найбільш уразливе місце із забезпеченням найвигідніших умов застосування озброєння літаків.

Підвищення інтенсивності бойових дій досягається: оптимізацією базування авіації в ході бойових дій; всебічним і повним забезпеченням бойових дій; скороченням термінів підготовки бойової техніки до повторних бойових вильотів; здійсненням надійного та ефективного захисту від зброї масового ураження; скороченням термінів відновлення боєздатності авіаційних частин і з'єднань та строків ліквідації наслідків ударів противника по аеродромах (відновлення ЗПС, бойової техніки та засобів забезпечення).

Оптимізація розподілу бойової потужності за заданим об'єктам досягається: безперервним оновленням необхідної інформації про становище, функціонування, стійкості і захищеності об'єктів дій; тверде знання бойових можливостей авіаційних частин і з'єднань і рівня морально-психологічної і тактичної підготовки особового складу; використанням результатів попередніх ударів по противнику; прогнозуванням очікуваних дій противника.

Реалізація зазначених шляхів підвищення ефективності бойових дій вимагає, щоб прийняті заходи по якомусь напрямку не входили в суперечність із заходами по іншому напрямку. Одним з найважливіших шляхів досягнення високої ефективності бойових дій є цілеспрямована підготовка особового складу до важких випробувань майбутньої війни, зміст якої становить морально-психологічна, оперативно-тактична, військово-технічна, професійна та інші види підготовки.

Висновок. Здійснюючи підготовку особового складу за різними напрямками, необхідно постійно мати на увазі, що якою б досконалою не була авіаційна техніка, озброєння і засоби забезпечення, ефективність їх застосування визначається патріотичною свідомістю, майстерністю, енергією і волею особового складу, ступенем злагодженості його дій і максимальною напругою його духовних і фізичних сил.

Комплексний підхід до навчання і виховання особового складу дозволить успішно і ефективно застосовувати авіацію, якщо навіть рішення поставлених завдань буде пов'язане з великими труднощами і ризиком.

Список використаних джерел

1. Тактика авіації Повітряних Сил Збройних Сил України. Част. 1. Основи тактики авіації Повітряних Сил Збройних Сил України: навч. посіб./ В.Д. Моїсеєнко, О.М. Полуйко, П.М. Онипченко, О.В. Патюков. – Х.: ХУПС, 2008.
2. Тактика родів військ Повітряних Сил: конспект лекцій для слухачів, курсантів та студ. вищ. навч. закл. / С.Г. Іванов, П.М. Онипченко, Є.І. Ряполов та ін. – Х.: ХУПС, 2014.
3. Тактика авіації Повітряних Сил Збройних Сил України: підручник О.Б. Котов, В.Д. Моїсеєнко, О.М. Полуйко, та ін., за заг. ред. О.Б. Котова – Х.: ХУПС, 2014.
4. Тактика ВВС Ч.І (Основи тактики ВВС). – М.: Воениздат, 1989. – 176с.
5. Чотирнадцята наукова конференція ХНУПС ім. І.Кожедуба, 11-12.04.2018 [133-138], <http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/science/conference/14/10.pdf>
6. Аналіз способів і прийомів застосування тактичної авіації в локальних війнах та збройних конфліктах. / редкол.: О.О. Казіміров [та ін.]. // Системи озброєння і військова техніка. – Х.: ХУПС. – 2009. – № 2(18). – 68 с.